

Oświadczenie - Monasterz

Oświadczenie Związek Ukraińców w Polsce wyraża stanowczy protest w związku z kolejnym przypadkiem zniszczenia i profanacji ukraińskiego grobu w nieistniejącej wsi Monasterz (gmina Horyniec, woj. podkarpackie), Jest to ustanowiona w 1999 roku przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa mogiła członków UPA poległych 2–3 marca 1945 roku w walce z oddziałami NKWD. Po raz pierwszy pomnik nagrobny zdewastowano w 2015 roku, krzyż został pomalowany w barwy biało-czerwone, w miejsce godła Ukrainy Tryzubą namalowano symbol Polski Walczącej, częściowo rozbito również tablicę nagrobną z nazwiskami pochowanych. Cała akcja została nagrana, nagranie upubliczniono w Internecie. Na początku stycznia 2020 roku doszło do kolejnego aktu wandalizmu – tablica zawierająca nazwiska i imiona poległych (bez wskazywania formacji, której byli członkami i jakiegokolwiek symboliki militarnej) została rozbita na kawałki i wraz z ukraińskimi tradycyjnymi ręcznikami (zawieszonymi 11 listopada 2019 r. przez polskich i ukraińskich aktywistów) zrzucone do jednego z dołów na terenie po dawnym grekokatolickim Monasterzu.

W 2018 roku Ambasador Ukrainy w RP Andrij Deszczycia wystąpił do władz Polski o odnowienie legalnego grobu. Głos w sprawie ww. upamiętnienia zabierały również instytucje państwa ukraińskiego, m.in. Anton Drobowycz, prezes Ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej. W ciągu piętnastu lat od ustanowienia grób nie został wpisany do ewidencji grobów i pomników wojennych, co w praktyce oznacza, że nie podlega ochronie państwa polskiego. Negatywną opinię w sprawie wpisania do rejestru grobów i pomników wojennych ww. upamiętnienia wydała wojewoda podkarpacka powołując się na notatkę historyka IPN Rzeszów. Podobne negatywne stanowisko odnośnie odbudowy pomnika-grobu wygłosił 23 października 2019 roku podczas posiedzenia Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego Jarosław Sellin. Instytucje państwa odpowiedzialne za politykę pamięci, groby i mogiły wojenne stwierdziły, że nie mają zobowiązań odnośnie naprawy grobu w Monasterzu. Losy upamiętnienia w Monasterzu i innych miejscowościach stanowią, w naszej ocenie, przykład braku dobrej woli i mechanizmów reagowania przez instytucje Rzeczypospolitej na prowokacyjne niszczenie grobów i pomników ukraińskich na terenie RP. Tego typu prowokacje mają miejsce od 2014 roku; ich celem jest doprowadzenie do pogorszenia się relacji pomiędzy Polską a Ukrainą. Ich charakter, liczba i sposób realizacji jednoznacznie wskazują, że są one elementem wojny hybrydowej. Wobec powyższych faktów, rażących zaniedbań ze strony organów państwa, wzywamy Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Instytut Pamięci Narodowej do zdecydowanej reakcji na kolejną prowokację oraz wypracowanie modelu uregulowania kwestii ukraińskich grobów i pomników związanych z historią obywateli Polski narodowości ukraińskiej zlokalizowanych na terenie RP. Wzywamy również Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, odpowiedzialne za politykę państwa wobec mniejszości narodowych i etnicznych, do powołania zespołu, który zajmie się całością zagadnień związanych zarówno z aktami prowokacji i wandalizmu, jak i uregulowania całości kwestii funkcjonowania na terenie Polski grobów i pomników ukraińskich. Warszawa, 20 stycznia 2020 r. Zarząd Główny Związku Ukraińców w Polsce